

SOIH se uključio u promicanje zelenih politika udruga osoba s invaliditetom

Zelene usluge za osobe s invaliditetom

Izvešće Europske organizacije pružatelja usluga za osobe s invaliditetom (EASPD) o obećavajućim praksama

Klimatske promjene jedne su od najizazovnijih pitanja s kojima se naše suvremeno društvo suočava. Marginalizirane i ranjive skupine, u koje spadaju i osobe s invaliditetom, u opasnosti su da budu najozbiljnije pogođene posljedicama ove krize. Sada je više nego ikad važno potaknuti preobrazbu prema zelenijim gospodarstvima, pritom pazeći da je ova tranzicija uključiva i da nitko ne bude izostavljen. Zelena tranzicija trebala bi predstavljati priliku za osnaživanje osoba s invaliditetom, povećavajući njihovu svijest o pitanjima održivosti i zauzvrat im dopuštajući da aktivno i samostalno doprinose zaštiti okoliša. Pružatelji usluga igraju ključnu ulogu u realizaciji političkih ciljeva postavljenih Europskim zelenim planom iz 2020., koji imaju za cilj smanjenje emisija plinova za 55% do 2035. i postizanje ugljične neutralnosti do 2050. uz osiguravanje pravedne tranzicije koja nikoga ne izostavlja. Kao rezultat toga, usluge skrbi i podrške moraju se transformirati i prilagoditi stalno promjenjivim potrebama sadašnjosti i budućnosti, istovremeno osiguravajući da su ranjive skupine koje se oslanjaju na njihovu podršku uključene u proces.

Najbolje prakse prikazane u izvješću odabrane su prema tri kriterija:

- prvo, prakse su održive, bave se problemima povezanim s klimatskim promjenama i imaju za cilj osnaživanje osoba s invaliditetom u zelenoj tranziciji
- drugo, rezultat su zajedničkog dizajna koji uzima u obzir mišljenja, potrebe i želje osoba s invaliditetom
- konačno, prakse su u skladu s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom koja naglašava važnost poštivanja slobode izbora osoba s invaliditetom i njihovog prava da imaju kontrolu nad svojim životima.

U tom kontekstu, Europska organizacija pružatelja usluga za osobe s invaliditetom (EASPD) je objavila izvješće koje ističe 11 obećavajućih praksi koje provode pružatelji socijalnih usluga za osobe s invaliditetom iz Španjolske, Grčke, Austrije, Francuske, Finske, Malte, Izraela i europskog projekta s više uključenih zemalja. Izvješće ukazuje na to da pružatelji usluga imaju potencijal omogućiti uključivu zelenu tranziciju i ima za cilj olakšati razmjenu iskustava i dobre prakse, kao i stvoriti snažnu bazu dokaza za buduće djelovanje.

1. **Accesibilidad Cognitiva: Model pristupačnosti za rješavanje pitanja okoliša pri dizajniranju zgrada- Španjolska**

Accesibilidad Cognitiva predlaže rješenja za dizajn i prilagodbu pristupačnih prostora uzimajući u obzir ekološku dimenziju. Kako bi se izgradili prostori koji su održivi i otporni, model razmatra pitanja vezana uz izolaciju, davanje prednosti rasvjeti, ventilaciji i prirodnom hlađenju i grijanju, izbjegavanje prekomjernih uređaja za grijanje ili klimatizaciju, korištenje prirodnih resursa koji ne zagađuju okoliš i korištenje lokalnih dobavljača i materijala. Osim toga, organizacija *The Asociación para la Comprensión Fácil de Entornos y Edificios (ACFEE)*, odnosno 'Udruga za lakše razumijevanje okoliša i zgrada' nudi treninge kognitivne i senzorne pristupačnosti za pružatelje usluga koji se bave pitanjima vezanima uz zelenu tranziciju. Primjerice, udruga predlaže metodologiju za procjenu ima li uporaba stropnih ventilatora negativan učinak na osobe sa

senzornim teškoćama, poput osoba s autizmom. Ova metodologija nadilazi propise o energetske učinkovitosti i druge tehničke propise koji ne razlikuju jesu li u pitanju osobe s invaliditetom ili osobe bez invaliditeta. Ciljana skupina u projektu bili su stručnjaci i službe koje rade s osobama sa senzornim, kognitivnim i intelektualnim teškoćama te starijim osobama sa i bez kognitivnih oštećenja i demencije.

2. **Fabric Republic: Sustav upravljanja odjećom koji vode ranjive skupine - Grčka**

Fabric Republic je inovativan i sveobuhvatan sustav upravljanja odjećom koji vode ranjive skupine uključujući osobe s invaliditetom, a usmjeren je na održivi razvoj. Cilj je optimizacija i modernizacija cikličkog upravljanja viškom odjeće doprinoseći kolektivnom razvoju društvene i ekološke svijesti za stvaranje *Zero Waste* kulture. Sustav upravljanja odjećom uključuje ponovnu upotrebu i recikliranje.

3. **Projekt Inspire Mosaic - Osnajivanje djece s teškoćama u razvoju kroz zelenu umjetnost - Malta**

Projekt *Inspire Mosaic* imao je dvostruku svrhu. Prvo, omogućiti djeci s teškoćama u razvoju u dobi od 5 do 15 godina da naprave dva velika mozaika od recikliranih materijala, kao i educirati djecu o recikliranju i okolišu kroz zasebnu aktivnost koju vodi Waste Serv Malta. Drugo, projekt je imao

za cilj poticati osjećaj zajedništva među raznim neprofitnim organizacijama za djecu s teškoćama u razvoju kao i dijeliti korisne informacije unutar partnerstva. Ovaj projekt prilika je za podizanje svijesti o djeci s teškoćama u razvoju kako bi ih osnažili u zelenoj tranziciji kroz umjetnost i rad u zajednici.

4. **Rebooks i Dandasha: Uključivanje osoba s invaliditetom u kružno gospodarstvo kroz strukovno osposobljavanje – Izrael**

Rebooks je lanac od 25 prodavaonica rabljenih knjiga, najveće izraelsko web mjesto za prodaju knjiga, preko 200 prodajnih polica u zajednici i deseci knjižnica za posudbu. Među ostalim, korisnici usluga stječu profesionalne vještine u upravljanju zalihama, *online* službi za korisnike, prodaji na licu mjesta i poboljšanoj komunikaciji. *Rebooks* stavlja u ponovnu upotrebu više od 550.000 knjiga godišnje, spašavajući tako 33.121 stablo.

Dandasha je lanac 7 *second-hand* trgovina ženske odjeće. Većina pripravnika su žene od kojih su neke bile seksualno zlostavljane. Omogućeno im je sigurno mjesto za praktičnu obuku, uključujući stiliziranje, korisničku službu, dizajn izloga, digitalni marketing, šivanje i popravke. Ovaj lanac godišnje u ponovnu upotrebu stavlja 108.000 komada odjeće, čime godišnje štedi oko 800 milijuna litara vode.

5. **Provedba ekološkog, društvenog i dobrog upravljanja za pružatelje usluga – Francuska i Španjolska**

Od 2018. udruga „Chrysalide de Martigues et du Golfe de Fos” bavi se ekološkim pitanjima povezanima s klimatskim promjenama i ciljevima Pariškog sporazuma iz 2015. Udruga je uložila u ESG (ekološku, društvenu i upravljačku) strategiju uz sudjelovanje svih dionika: administratora, volontera, zaposlenika, vanjskih partnera i osoba kojima je potreban nekakav vid podrške. Ciljevi

strategije razrađeni su u suradnji s tijelima financiranja.

Strategija sadrži:

- gospodarenje i preradu biootpada i borbu protiv bacanja hrane,
- odgovorna kupnja i uporaba biocida u čišćenju i dezinfekciji prostora,
- korištenje biorazgradivih i recikliranih materijala i organizacija selektivnog razvrstavanja,
- upravljanje energijom: uštede i obnovljivi izvori energije,
- transport i promet,
- kvaliteta života na poslu i predanost udruge društvu kao poslodavca,
- podizanje svijesti i obuka korisnika o konceptima održivog razvoja i ESG pristupu.

6. **ESG praksa Fondacije ONCE**

Strategija održivosti Fondacije ONCE služi kao putokaz za napredak u ključnim aspektima održivosti, s trostrukim fokusom na okoliš, društvo i dobro upravljanje (ESG). Krajnji cilj strategije je materijaliziranje njihove predanosti održivom razvoju planeta i ljudi (u skladu s Agendom 2030. i njenim ciljevima održivog razvoja), kao i regulatornim zahtjevima održivosti. Štoviše, strategija se pokazala kao dobra prilika za uvođenje perspektive ljudskih prava u sva područja povezana sa zelenom tranzicijom.

Za razdoblje 2023.-2026., Strategija održivosti usmjerena je na 8 glavnih ključnih inicijativa: održivije upravljanje i kultura; upravljanje

održivošću, kontrola i transparentnost; održivije akcije; ekološka odgovornost, dekarbonizacija i prilagodba klimatskim promjenama; održivija nabava; više socijalne održivosti; partnerstva, utjecaj i ugled; više jednakosti i različitosti.

Strategija obuhvaća aktivnosti kao što su publikacija „Uključivanje zelene tranzicije osoba s invaliditetom“, Inicijativa *Jobs 2030* koja se

fokusira na stvaranje zelenih radnih mjesta, savez sa španjolskim forumom o održivom ulaganju koji se bavi ljudskim pravima osoba s invaliditetom i klimatskim promjena, zajednička aktivnost sa savezom 'Fundations for Climate' o širenje važnosti analize klimatskih rizika i potrebe za prilagodbom organizacija.

7. Projekt *The Wise Choice* – Osnajivanje osoba s intelektualnim teškoćama u donošenju održivih izbora – Finska

Projekt *The Wise Choice* ima za cilj promovirati Ciljeve održivog razvoja zacrtane u Agendi 2030 osnaživanjem osoba s intelektualnim teškoćama koje žive u organiziranom stanovanju uz podršku. Usklađen s KPOSI, projekt naglašava važnost poštivanja izbora i kontrole osoba s intelektualnim teškoćama. Primarni ciljevi su unapređenje znanja i vještina povezanih s održivim izborima, povećanje angažmana zajednice i pružanje znanja i alata osoblju za podršku u ekološkim akcijama. Sekundarni ciljevi su promicanje inkluzivnosti, društvenog sudjelovanja i smanjenja socijalne isključenosti osoba s intelektualnim teškoćama. Projekt prepoznaje jedinstvene izazove s kojima se suočavaju osobe s intelektualnim teškoćama u usvajanju održivih praksi. Za lakše suočavanje s tim izazovima, projekt pruža pristupačne i lako razumljive materijale o klimatskim promjenama,

zajedno s praktičnim i edukativnim sadržajem koji uključuje elemente igre i suradničke aktivnosti, prilagođene da učinkovito rezoniraju s ciljanom skupinom. Osim toga, projekt nudi podršku osobama s intelektualnim teškoćama u donošenju održivih izbora i postavljanju osobnih ciljeva. Također podržava, potiče i pruža alate za osoblje kako bi olakšali i podržali te izbore i ciljeve.

8. Program pristupačnosti Som Fundació: način da se zelena tranzicija pružatelja usluga učini inkluzivnom i pristupačnom – Španjolska

Som Fundació je razvio Program pristupačnosti kako bi podigao svijest članova osoblja i osoba s invaliditetom koje imaju podršku u upravljanju okolišem. Specifični ciljevi su, prvo, prenijeti neke predodžbe i prakse koje utječu na smanjenje negativnog utjecaja na okoliš i drugo, potaknuti sudjelovanje osoba s intelektualnim teškoćama u razvoju materijala u lako razumljivoj verziji koja služi ekološkoj strategiji organizacije.

9. Ozelenjavanje prijevozne flote pružatelja usluga - Austrija

Organizacija *Lebenshilfe* godinama radi na ekološkim pristupima, te se 2013. pridružila Regionalnoj alijansi za klimu i potpisala Regionalni sporazum o klimi i energiji pod nazivom "SALZBURG 2050". Ekološki prijevoz/mobilnost jedno je od 5 glavnih područja ove dugoročne strategije s ciljem da se tradicionalna vozila na gorivo zamjene vozilima na prirodni plin. Nedavno se cilj pomaknuo prema e-mobilnosti poput e-automobila i e-bicikala. Provedene su razne inicijative, na različitim razinama, kako bi se postigli ciljevi kao što su:

- obvezne smjernice za kupnju vozila koje obuhvaćaju procjenu potreba i mogućih alternativa (npr. dijeljenje automobila, javni prijevoz, bicikl/e-bicikl),
- informiranje, podizanje svijesti, obuka osoblja,
- informacije i obuka za osobe koje koriste uslugu podrške, npr. za vožnju biciklom,
- procjena potreba i rasprava o alternativama u timovima, npr. neki timovi (mobilne usluge) odlučili su da više ne trebaju automobil i da mogu koristiti e-bicikle i javni prijevoz,
- procjena navika mobilnosti osoblja na putu do posla: poticaji i potpora ekološkim alternativama (npr. privatna upotreba e-bicikala tvrtke...).

10. Centar za strukovno osposobljavanje "Margarita" - Poboljšanje zelenih vještina osoba s invaliditetom – Grčka

Kako bi smanjili svoj doprinos u stvaranju otpada i naučili polaznike kako reciklirati i iskoristiti prednosti kružnog gospodarstva, Centar je poduzeo razne održive aktivnosti kao što su: kompostiranje koje uključuje prikupljanje organskih materijala iz kuhinjskog otpada ili otpada iz vrta pretvarajući ga nakon 4 mjeseca u plodno tlo, recikliranje papira kroz tehniku *papier-mâché* koja se koristi za kreativan rad, recikliranje korištenog maslinovog ulja za izradu zelenog sapuna, sudjelovanje u recikliranju materijala koji se mogu reciklirati (npr. staklo, aluminij, papir, karton, plastika, baterije, elektronički uređaji). Ova uključenost u recikliranje materijala pomaže Centru da ostvari uštede i poboljša kvalitetu tla zahvaljujući kompostiranju.

Osim toga, Centar „Margarita“ je član HSPN-a (*Hellenic Society for the Protection of Nature*) kako bi podigla svijest korisnika o pitanjima zaštite okoliša kao što su pošumljavanje, čišćenje obale, smanjenje otpada itd. Centar je također partner u projektima koji uključuju ekološke prakse, kao što je "GREEN ARTIST" - europski projekt koji spaja umjetnost s ekologijom.

11. *Green Enough* - Obrazovni program za podizanje ekološkog ponašanja kroz uključivu metodologiju korištenjem tehnologije proširene stvarnosti – europski projekt (Grčka, Portugal, Cipar, Poljska, Belgija)

Projekt *Green Enough*, započeo je 31. prosinca 2022., te ima za cilj promicati uključivanje osoba s razvojnim i/ili intelektualnim teškoćama u razgovore o klimatskim promjenama, kao i njihovo osnaživanje da donose vlastite odluke za provedbu održivih praksi.

Da bi se to postiglo, projekt uključuje:

- razvijanje materijala i provedbu obuke za stručnjake koji rade s osobama s intelektualnim i/ili razvojnim teškoćama, a koji će omogućiti stručnjacima da ih obrazuju o temama zaštite okoliša. Ovi materijali za obuku razvijaju se u skladu s načelima univerzalnog dizajna za

učenje kako bi pružili različite mogućnosti za predstavljanje informacija, za djelovanje i izražavanje učenja, te za uključivanje u proces učenja. Ovi materijali za obuku razvijaju se uz potporu Centra za obuku i istraživanje okoliša koji je partner u projektu

- razvoj sheme certifikacije za obuku i stručnjake koji sudjeluju
- izradu aplikacije proširene stvarnosti koja će pružiti podršku osobama s intelektualnim i razvojnim teškoćama u razumijevanju osnovnih načela recikliranja putem igre sortiranja
- održavanje seminara za podizanje svijesti o klimatskim promjenama i potrebi za ekološkim ponašanjem za osobe s intelektualnim i/ili razvojnim teškoćama, njihovo pomoćno osoblje i obitelji.

Prakse prikupljene i predstavljene u izvješću pokazuju da su zelene usluge moguće te da je za aktivno uključivanje osoba s invaliditetom u zelenu tranziciju ključno omogućiti pružanje informacija o klimi. Ovaj se cilj može postići kroz nekoliko

različitih strategija, među kojima su obuka o zelenim vještinama za osobe s invaliditetom, ad hoc programi obuke za stručnjake za socijalne usluge i arhitektonske intervencije za stvaranje pristupačnih i zelenih životnih objekata.

SOIH započeo zelenu tranziciju

Pridružujući se brojnim inicijativama vezanim za zelene politike, a uz to i djelujući u skladu s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine. SOIH je u okviru Erasmus projekta Kreni na zeleno...izdao Priručnik za zeleno poslovanje udruga osoba s invaliditetom kao praktičan vodič osmišljen kako bi pomogao udrugama u stvaranju ekoloških prihvatljivih, održivih i odgovornih uredskih prostora. S fokusom na smanjenje ugljičnog otiska, očuvanje resursa i promicanje zdravijeg radnog mjesta, Priručnik nudi vrijedne uvide i djelotvorne korake za transformaciju tradicionalnih ureda u zelene, održive radne prostore. Uz to Priručnik naglašava važnost usvajanja održivih praksi, ne samo za okoliš, već i za sveukupnu dobrobit zaposlenika i ugled organizacije. Na temelju najnovijih istraživanja i statistika ističe prednosti zelenih inicijativa u smislu smanjenja troškova, povećanja produktivnosti zaposlenika i pozitivne percepcije javnosti. Informacije u Priručniku pokrivaju uobičajene utjecaje tipičnog ureda na okoliš. Priručnik je podijeljen na 12 poglavlja: energetska učinkovitost; upravljanje otpadom; održiva uporaba papira; očuvanje vode; stvaranje

zdravog uredskog okruženja; održivi prijevoz; održiva i zelena nabava; održivost u organizaciji događanja; motiviranje zaposlenika na primjenu standarda zelenih ureda; mjerenje i praćenje u napretku stvaranja zelenih ureda; primjer dobre prakse implementacije zelenog poslovanja u svakodnevnom radu i kao prilog dana je tablica aktivnosti u cilju postizanja zelenog ureda.

Ukoliko se slijede preporuke sadržane u Priručniku moguće je stvoriti zelenija i zdravija radna mjesta dajući pozitivan doprinos globalnim naporima u borbi protiv klimatskih promjena i stvaranju održive budućnosti.

Priručnik se može preuzeti na poveznici: https://www.soih.hr/pdf/knowledge_bases/prirucnik.pdf

Pozivamo sve predstavnike udruga osoba s invaliditetom, kao i sve predstavnike institucija da učine napore primjenjujući ovaj Priručnik s napomenom da nakon nekog vremena primjena Priručnika postaje prava rutina.

SDDH se pridružio inicijativi SOIH-a

U pokusnom razdoblju primjene Priručnika zaposlenici SDDH-a uočili su da bi za usvajanje „zelenih rutina“ bilo poželjno izraditi i Praktikum „Zazelenimo urede“. Cilj izdavanja Praktikumuma je usvajanje djelovanja zaposlenika ureda udruga osoba s invaliditetom u duhu stvaranja zelenih navika. Zahvaljujući financijskoj potpori Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva Praktikum je tiskan u 100 komada. Praktikum je dostupan na poveznici: https://www.sddh.hr/pdf/knowledge_bases/zazelenimo_urede_compressed.pdf

Praktikum je koncipiran da se potakne udruga na stjecanje navika na principu da se svaki mjesec usvoji jedna zelena navika, i to su:

- Mjesec smanjivanja upotrebe plastike u uredu
- Mjesec reciklaže

- Mjesec smanjivanja upotrebe papira u uredu
- Mjesec racionalnog korištenja vode
- Mjesec ozelenjavanja ureda
- Mjesec zdravih navika
- Mjesec upotrebe materijala za čišćenje koji su ekološki prihvatljivi
- Mjesec održivog prijevoza
- Mjesec smanjivanja količine utrošene energije - rasvjeta
- Mjesec smanjivanja količine utrošene energije - oprema i aparati
- Mjesec smanjivanja količine utrošene energije - grijanje, hlađenje i ventilacija
- Mjesec zelene nabave

Pokušajmo svi zajedno prema Priručniku i Praktikumumu zazeleniti svoje urede!